

Пропозиції
Державної податкової служби України
до проєкту Закону України «Про внесення змін Податкового кодексу
України та Закону України «Про державне регулювання виробництва і
обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв,
тютюнових виробів та пального» щодо удосконалення адміністрування
акцизного податку на тютюнові вироби, на рідини, що використовуються в
електронних сигаретах та посилення контролю за їх обігом»,
внесеного на розгляд народним депутатом України
Петруняком Євгеном,
реєстраційний № 3044а-1 від 16 вересня 2020 року

до першого читання

1. Підтримується із урахуванням зауважень.

Метою законопроекту, як зазначено в пояснювальній записці, є:

забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2021 році та всіх наступних періодах в межах виконання Україною своїх зобов'язань за Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони;

удосконалення механізму обмеження накопичення складів виробниками тютюнових виробів перед підвищенням ставок акцизного податку (антифорестолінгові заходи);

посилення боротьби із нелегальним обігом тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах в Україні та реалізацією Плану заходів з реалізації Стратегії у сфері протидії незаконному виробництву та обігу тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах на період до 2021 року.

2. Законопроектом передбачено:

впровадження автоматизованої системи контролю за обігом тютюнових виробів (далі – АСКОТ) – зміни до Закону України від 19 грудня 1995 року № 481/95-ВР «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального» (далі – Закон № 481);

змінити підходи до оподаткування акцизним податком окремих товарів, внесення змін до графіка щорічного підвищення ставок акцизного податку на тютюновмісні вироби для електричного нагрівання (ТВЕН) – зміни до Податкового кодексу України (далі – Кодекс).

Суб'єктом законодавчої ініціативи запропоновано, зокрема:

1) доповнити перелік підакцизних товарів новою позицією код товару (продукції) згідно з УКТ ЗЕД 2202 10 00 00 (тільки енергетичні напої) за описом «Підакцизні енергетичні напої», встановивши на них ставку акцизного податку 9,00 грн за 1 літр.

Проте за наведеним описом за кодом УКТ ЗЕД 2202 10 00 00 неможливо виокремити та ідентифікувати продукцію «енергетичні напої», оскільки згідно з

поясненнями до цієї товарної позиції належать води, включаючи мінеральні та газовані, з доданням цукру чи інших підсолоджувальних або ароматичних речовин;

2) на сьогодні діюча ставка акцизного податку на «тютюнову сировину та тютюнові відходи», код товару згідно з УКТ ЗЕД 2401, становить 1 139,76 грн за 1 кг (нетто), тоді як законопроектом передбачено із зазначеного коду виключити «тютюнові відходи» і доповнити перелік підакцизних товарів новим кодом згідно з УКТ ЗЕД 2401 30 00 00 «тютюнові відходи», встановивши ставку акцизного податку 5,0 грн за 1 кг (нетто).

Встановлення такої ставки призведе до тіньового обігу тютюнових відходів внаслідок їх ввезення суб'єктами господарювання, які не здійснюють виробництво тютюнових виробів. Це спричинить створення передумов для незаконного та/або необлікованого виробництва тютюнових виробів та втрат бюджету тільки з імпортованих тютюнових відходів понад 10,2 млрд грн щороку (за умови збереження обсягів імпорту такої продукції за 2019 рік понад 9 млн кілограм);

3) вилучення «Сигарил, включаючи сигарили з відрізними кінцями, з вмістом тютюну», код згідно з УКТ ЗЕД 2402 10 00 90, з переліку підакцизних товарів, на які встановлено мінімальне акцизне податкове зобов'язання із сплати акцизного податку з тютюнових виробів та адвалорну ставку акцизного податку, запровадження яких передбачено з 2021 року згідно із Законом України від 16 січня 2020 року № 466-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» (далі – Закон № 466), призведе до втрат бюджету;

4) встановлення на тютюновмісні вироби для електричного нагрівання (ТВЕН), код товару згідно з УКТ ЗЕД 2403 99 90 10, ставки акцизного податку 1 937,85 грн за 1 кілограм (з 2021 року) (або 581,35 грн за 1000 шт.), тоді як у 2021 році до Кодексу передбачено внесення змін Законом № 466 та встановлення ставки 1 456,33 грн за 1000 штук (або 4 854,42 грн за 1 кілограм).

Запропоновано змінити одиницю виміру бази оподаткування для ТВЕН – з тисяч штук на вагу нетто – у кг, а також запровадити поступове підвищення розміру ставки акцизного податку на ТВЕН до рівня, встановленого на сигарети (з 01 липня 2021 року – 40 відс. від ставки на сигарети, 2022 рік – 50 відс., 2023 рік – 62 відс., 2024 рік – 78 відс., 2025 рік – 97,5 відсотка).

Таке поступове підвищення ставки податку на ТВЕН призведе до втрат доходів бюджету у 2021 році у сумі 2,4 млрд грн, уникнення яких за рахунок усунення різниці в ставках акцизного податку на сигарети та ТВЕН було передбачено, починаючи з 2021 року згідно із Законом № 466;

5) зміна порядку визначення ваги нетто, яка є базою оподаткування податком (примітка до підпункту 215.3.2 пункту 215.3 статті 215 Кодексу), а саме неврахування ваги складових частин (елементів), які не належать до підакцизних товарів (продукції) та є складовими частинами (елементами) підакцизного товару (продукції), що не відповідає законодавству ЄС, а тому пропонуємо залишити визначення ваги нетто у редакції Закону № 466 – вага без тари та упаковки. Так, Директивою про структуру та ставки податків на

тютюнові вироби (абзац другий статті 2 Директиви 2011/64/ЄС) передбачено, що продукти, які повністю або частково складаються з інших речовин, окрім тютюну, належать до тютюну для паління та відповідно оподатковуються. Наприклад, тютюн для кальяну, який складається виключно з трав і не містить тютюну, оподатковується як тютюн для паління;

6) змінити розмір адвалорної ставки з 12 до 16 відсотків на сигарети з фільтром і без фільтра та цигарки, при збереженні тих же обсягів реалізації, додаткові надходження до державного бюджету становитимуть 1,4 млрд грн, при цьому максимальна роздрібна ціна однієї пачки, з якої починає діяти адвалорна ставка знизиться з 61 грн до 45 гривень. Зазначене може призвести до «цінових війн» між тютюновими компаніями, при цьому зменшення вартості пачки на 1 грн призводить до зменшення додаткових надходжень на 200 млн гривень;

7) доповнення переліку підакцизних товарів рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, проте з 01.01.2021 вже набувають чинності норми Закону № 466, одночасно передбачено змінити розмір специфічної ставки акцизного податку на них з 3 000 до 10 000 грн за 1 літр, а також встановити мінімальне акцизне податкове зобов'язання із сплати акцизного податку у розмірі 13 378 грн за 1 літр. Таке різке підвищення може призвести до тіньового обігу такої продукції;

8) доповнення функції контролюючих органів (пункт 19¹.1 статті 19¹ Кодексу) новою функцією 19¹.1.18¹, згідно з якою вони, зокрема, організують забезпечення маркування пачок тютюнових виробів чи рідин, що використовуються в електронних сигаретах одиничними унікальними ідентифікаторами, проте така функція маркування не властива контролюючому органу і потребує вилучення. Потребує уточнення норма щодо здійснення контролю за наявністю не тільки унікальних одиничних, а також і унікальних групових ідентифікаторів (зміни до пункту 228.2 Кодексу), оскільки така неврегульованість призведе до неможливості застосування штрафних санкцій за їх відсутності, які передбачені статтею 17 Закону № 481;

9) норма змін антифорстолінгових підходів дублює норму, запропоновану проектом Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо удосконалення механізму справляння акцизного податку при реалізації тютюнових виробів)», реєстраційний № 3016-д від 19 червня 2020 року, та у разі його прийняття Верховною Радою України норма потребує вилучення із законопроекту;

10) запровадження АСКОТ із використанням одиничних унікальних ідентифікаторів, водночас у тексті законопроекту передбачено:

запровадити одиничний унікальний ідентифікатор, який не в повній мірі наближений до вимог, визначених у статті 15 Директиви 2014/40/ЄС, повинен містити більш детальну інформацію про товар, його виробництво та обіг, основні вимоги до генерації унікальних кодів;

нанесення одиничних унікальних ідентифікаторів (на пачки тютюнових виробів) та групових унікальних ідентифікаторів (на блоки, коробки, транспортних групових упаковок) потребує конкретизації переліку видів тютюнових виробів, контроль за обігом яких буде здійснюватися АСКОТ;

груповий унікальний ідентифікатор, який має забезпечувати можливість ідентифікувати одиничні унікальні ідентифікатори, що містяться в блоці, коробці, транспортній груповій упаковці за допомогою АСКОТ (норма запропонованої проектом статті 11² Закону № 481), однак відсутні норми: зазначення одиничного унікального ідентифікатора (або частини такого одиничного унікального ідентифікатора) як невід'ємної складової частини групового унікального ідентифікатора; визначення, що груповий унікальний ідентифікатор включає всі одиничні унікальні ідентифікатори виробів, які знаходяться у блоці, коробі, груповій транспортній упаковці відповідно;

не нанесення унікальних ідентифікаторів на пачки, упаковки виробів, які призначені для експорту (можуть наноситися унікальні ідентифікатори, передбачені законодавством країни-експортера), відсутність унікальних ідентифікаторів на упаковках виробів призведе до відсутності цілісного контролю за їх виробництвом та обігом та відповідно до ризиків ухилення від оподаткування акцизним податком;

неврегульовані питання для ефективного використання АСКОТ щодо: внесення економічними операторами до АСКОТ унікальних одиничних та групових кодів (обов'язку їх внесення, порядку і термінів внесення, відповідальності за порушення цих норм); заборони транспортування цих виробів без унікальних групових кодів (якщо такі вироби транспортуються в блоках, коробах, транспортних групових упаковках), що не відповідає запропонованій проектом нормі (у статті 17 Закону № 481) стосовно відповідальності у вигляді штрафних санкцій за транспортування тютюнових виробів без унікальних групових ідентифікаторів; визначення переліку документів, внесення яких забезпечить здійснення обліку та контролю за обігом тютюнових виробів;

11) видавати ліцензії на виробництво рідин, що використовуються в електронних сигаретах, тільки суб'єктам господарювання, які на момент подання заяви про видачу ліцензії є власниками або відповідно до інших не заборонених законодавством підстав володіють та/або користуються приміщеннями та обладнанням, що забезпечують повний технологічний цикл виробництва рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та мають обладнання для нанесення одиничного та групового унікальних ідентифікаторів рідин, що використовуються в електронних сигаретах, за умови, що використання таких приміщень та обладнання здійснює тільки один суб'єкт господарювання, проте не визначено перелік такого обладнання;

12) видавати ліцензії на право оптової торгівлі тютюновими виробами тільки за умови наявності обладнання, яке забезпечує функціонування системи контролю за обігом тютюнових виробів, потребує узгодження розповсюдження такої умови тільки до тих видів тютюнових виробів, обіг яких буде контролюватися системою;

13) передбачити наявність обладнання, яке повинно забезпечувати функціонування АСКОТ, однак не визначено, якого саме – обладнання для нанесення унікальних кодів (яке повинно бути тільки у операторів, які здійснюють пакування або перепакування виробів) та/або обладнання для внесення інформації про отримання та реалізацію виробів;

14) запровадження терміна «Обладнання для промислового виробництва тютюнових виробів», у якому не враховується обладнання, яке необхідне для виробництва тютюнових виробів та їх маркування, слід доповнити перелік обладнання такими позиціями:

«автоматизовані машини (механізми), що призначені для промислового виробництва відновленого тютюну;

автоматизовані машини (механізми, обладнання) з електричним чи неелектричним нагріванням для обробки матеріалів шляхом зміни температури та механічні пристрої, які використовуються для промислового виробництва люлькового, нюхального, смоктального, жувального тютюну чи його заміників (нарізання, змішування, формування люлькового тютюну, махорки, тютюновмісних сумішей для кальянів; фінальне формування пачки (упаковки) тютюну чи махорки для смоктання, жування чи нюхання);

автоматизовані машини (механізми), призначені для клеєння акцизної марки на пачки відповідного формату.»;

15) назву «центральный орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері контролю за виробництвом та обігом тютюнових виробів», проте такого органу виконавчої влади не існує. Пропонуємо привести цю назву у відповідність до норм підпункту 41.1.1 пункту 41.1 статті 41 Кодексу, яким визначено, що податкові органи це, зокрема центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику;

16) запровадження вимоги використання обладнання для промислового виробництва тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, лише одним суб'єктом господарювання шляхом подання заяви про реєстрацію обладнання для промислового виробництва цих виробів та умови отримання та анулювання ліцензії на виробництво цих виробів:

не враховує іноземних суб'єктів господарювання, які діють через своє зареєстроване постійне представництво (доповнити запропоновані проектом редакції статті 2¹ та частини четвертої статті 3 Закону № 481);

не передбачає необхідності анулювання ліцензії на підставі відповідного письмового розпорядження органу ліцензування на підставі документа, який засвідчує передачу обладнання іншому суб'єкту господарювання (абзац дев'ятий частини дев'ятнадцятої статті 3 діючої редакції Закону № 481 пропонуємо після слова «напоїв» доповнити словами «, тютюнових виробів та/або рідин, що використовуються в електронних сигаретах»);

17) вимога реєстрації обладнання для промислового виробництва тютюнових виробів та/або рідин, що використовуються в електронних сигаретах, що потребує удосконалення оскільки:

відомості, які стосуються даних про суб'єкта господарювання – податковий номер, місцезнаходження (місце проживання), надходять до контролюючих органів в порядку інформаційної взаємодії між ЄДР юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань та інформаційними системами ДПС, тому у разі зміни цих відомостей немає потреби заявнику подавати заяву про внесення змін до ЄДР обладнання;

з метою здійснення господарської діяльності по виробництву тютюнових виробів та/або рідин, що використовуються в електронних сигаретах, фізична

особа має зареєструватися як фізична особа – підприємець, тому пропонуємо передбачити такі відомості про власника/користувача обладнання в заяві про реєстрацію обладнання для промислового виробництва тютюнових виробів та викласти їх в такій редакції: «для фізичних осіб – підприємців – прізвище, ім'я, по батькові, місцезнаходження (адреса місця проживання, за якою здійснюється зв'язок з фізичною особою – підприємцем), реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта)»;

18) передбачено «частину двадцять сьому статті 3 доповнити абзацами», проте у Законі № 481 не існує такої частини;

19) запропоновані зміни статті 11 Закону № 481 щодо маркування алкогольних напоїв та тютюнових виробів, які не передбачають доповнень назви статті 11 та абзацу третього частини четвертої рідинами, що використовуються в електронних сигаретах;

20) впровадження ведення ЄДР обладнання для промислового виробництва тютюнових виробів, декілька інших реєстрів: реєстр кодів ідентифікаторів економічних операторів, реєстр обладнання та реєстр об'єктів економічних операторів, а також АСКОТ, з використанням якої здійснюється облік вироблених та імпортованих тютюнових виробів та/або рідин, що використовуються в електронних сигаретах, відстеження їх переміщення та реалізації потребує доопрацювання, оскільки законопроект не містить детального опису бізнес-процесу їх ведення та видачі і обліку унікальних ідентифікаторів, відсутнє посилання на розробку та затвердження порядків їх ведення, форми документів для їх наповнення;

21) термін набрання чинності окремих норм законопроекту передбачено з 01 січня 2024 року, проте не визначена дата запровадження АСКОТ, яка повинна враховувати час, необхідний на розробку підзаконних нормативно-правових актів, відповідного програмного забезпечення, закупку необхідного обладнання, доцільність проведення тестового випробовування роботи системи та не визначено перехідного періоду, зокрема для перереєстрації обладнання відповідно до вимог, передбачених проектом;

22) запропоновані зміни статті 11 Закону № 481 щодо маркування алкогольних напоїв та тютюнових виробів, які не передбачають доповнень назви та абзацу третього частини четвертої статті 11 стосовно маркування рідин, що використовуються в електронних сигаретах;

23) в проекті допущено технічну помилку, зокрема є два II розділи з назвами «Прикінцеві положення», у останньому з них (який визначає терміни набрання чинності проекту):

не визначено назви нормативних актів, пункти, підпункти та статті, а також «Прикінцеві та перехідні положення» яких набирають чинності з 01 січня 2024 року;

визначено двомісячний строк з дня набрання чинності цього Закону (законопроекту) для прийняття та приведення у відповідність нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону, проте не враховано

термін введення в дію окремих змін з 01 січня 2024 року, які саме потребують прийняття нормативно-правових актів.

Крім того, у пояснювальній записці до проекту зазначено, що прийняття та реалізація законопроекту не потребує виділення додаткових коштів з Державного бюджету України, натомість, практична реалізація норм вимагає додаткових фінансових витрати як для платників податків, так і для держави на розробку та підтримання програм в актуальному стані, а також для придбання відповідного обладнання щодо:

генерування одиничного унікального ідентифікатора тютюнових виробів;
забезпечення їх сховища;

генерування кодів ідентифікаторів економічних операторів, обладнання та об'єктів економічних операторів, а також ведення реєстрів таких кодів.

Зазначені кошти повинні бути передбачені в межах фінансування ДПС.

З огляду на зазначене до законопроекту необхідно додати прогнозний розрахунок витрат на розробку програмного забезпечення, закупку необхідного обладнання, які будуть здійснюватися за рахунок державного бюджету.

Отже, законопроект потребує значного доопрацювання.

Враховуючи викладене, законопроект, реєстраційний № 3044а-1 від 16 вересня 2020 року, підтримується за умови доопрацювання з урахуванням наданих пропозицій.

**Заступник Голови
Державної податкової служби України**

Михайло ТІТАРЧУК

